Отже, цифрові механізми залучення молоді до наукового середовища мають базуватися на інтегрованих рішеннях, що об'єднують інформаційні, освітні та комунікаційні функції. Саме такі ресурси сприяють підвищенню доступності науки, розвитку академічної комунікації та популяризації діяльності наукових організацій серед молоді.

Список використаних джерел

1. Наукове товариство ім. Т. Шевченка. *Головна. Наукове товариство ім. Т. Шевченка.* URL: https://ntsh.org/ (дата звернення: 04.06.2026).

2. Регламентація процесу подання Львівської політехніки шляхом розміщення новинного інформаційного наповнення на офіційному вебсайті університету / О. Березко та ін. *DSpace Repository: Home.* URL: https://ena.lpnu.ua/bitstreams/1fe30675-2924-4c53-889f-f867aa332731/download (дата звернення: 04.06.2026).

3. Наукове товариство ім. Т. Шевченка. *Facebook.* URL: https://www.facebook.com/p/Наукове-товариство-ім-Шевченка-100071903716054/ (дата звернення: 04.06.2026).

4. Марковець О. В. Організація електронного архіву документів органу місцевої влади. *Теоретичні і прикладні аспекти інформаційної, бібліотечної та архівної справи.* 2024. № 1. С. 43–52. URL: 10.31558/2786-8915.2024.1.4 (дата звернення: 04.06.2026).

5. Комова М. Метод постулатної екстраполяції документальної інформації в блогосфері. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2021. № 1. С. 50–57. URL: 10.32461/2409-9805.1.2021.229855 (дата звернення: 04.06.2026).

УДК 321.021

Олександр Михайлюк, д-р іст. наук, професор,
Український державний університет науки і технологій, м. Дніпро
Вікторія Вершина, канд. філософ. наук, доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВПЛИВ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація. Розглядається феномен інформації як засіб впливу на суспільну та індивідуальну свідомість. Аналізуються причини та механізми викривлення інформації та методи маніпулятивного впливу. Влада і її здійснення виступає як комунікаційний процес, як інформаційна взаємодія між керуючою та керованою підсистемами. В інформаційному суспільстві політика та інформація – взаємозалежні явища, які впливають один на одного в процесі соціального управління. Інформаційна політика є регулятором більшості сфер життєдіяльності людини.

Ключові слова: інформація, влада, управління, інформаційна політика, свідомість.

Людина – соціальна істота, яка існує лише в умовах соціальної комунікації, в процесі обміну інформацією. Загалом, людина живе не тільки в об'єктивно існу-

ючому фізичному світі, а й у штучно створеному нею світі, створеному свідомою діяльністю людського суспільства – світі культури. Культура є механізмом, що виробляє, зберігає та передає інформацію. По суті, культура – це своєрідний «інформаційний комплекс». Людина формується культурою і сама є своєрідним культурним артефактом, чи, так би мовити, інформаційним продуктом.

Важливим складником людської психіки є уява. Вона розвинена настільки, що людина живе одночасно у двох вимірах, у двох «реальностях» – дійсній та уявній. Уявний світ значною мірою (а в багатьох і насамперед) визначає поведінку людини. Але він досить хисткий, менш міцний, на нього можна впливати ззовні так, що людина і не помітить цього впливу.

Трансльований інформаційний потік є процесом передачі символів, здатним спонукати одержувача інформації до певних дій. П. Акофф і Ф. Еммері визначав інформацію, по-перше, як інформуючу, що впливає на ймовірність вибору послідовності дій; по-друге, як інструктивну, змінює ймовірність досягнення мети за допомогою тієї чи іншої послідовності дій; по-третє, як мотивуючу, що змінює значимість елементів певної послідовності дій [1].

Влада і її здійснення постає як комунікаційний процес. Як зазначає Г. Почепцов, історично комунікацією був примус іншого до виконання тієї чи іншої дії. Тобто для комунікації суттєвий перехід від говоріння Одного до дій Іншого [6]. Влада – це інформаційна взаємодія між керівником і керованим. Інформаційна політика є регулятором більшості сфер життєдіяльності людини. В інформаційному суспільстві політика та інформація – взаємозалежні явища, які впливають один на одного в процесі соціального управління.

Інформація завжди впливала на формування особистості, її світогляд, стереотипи поведінки, ступінь громадської активності та загальну культуру як окремих індивідів, різних груп, так і суспільства загалом. Зростаючі інформаційні потоки роблять процеси сприйняття, розуміння та оцінювання інформації все більш складними. Сучасна людина живе не стільки в оточенні природних об’єктів, скільки в середовищі, що штучно нею відтворене з природних об’єктів. Наші уявлення про світ здебільшого сформовані віртуальною реальністю. Якщо раніше люди будували новий світ, то тепер новий світ, який створюється інформаційними техгігантами, створює людину і людство. Ми бачимо в світі те, що підказують нам, наприклад, засоби масової інформації. Найстрашніша патологія нашого часу, за словами Насіма Талеба – втрата контакту з реальністю [4]. Комунікація породжує об’єкти нової природи. Вони не лише мають функції, схожі з реальними об’єктами, але часто споживач інформації ставиться до них як до реальних. Інформація заступає собою реальність.

«Реальна віртуальність» суттєво змінює сприйняття людиною навколишнього світу. Одним із перших на цю особливість звернув увагу американський дослідник Г. Шиллер у своїй праці «Маніпулятори свідомістю» [3]. Він обґрунтовував наявність глобальної маніпуляції за допомогою інформаційних потоків, що здійснюється урядами та великими корпораціями, інструментом якої виступають ЗМІ. Зміст цієї маніпуляції полягає у глобальній морфологізації всіх аспектів життя людства. Створюються певні образи, які сприймаються людиною і цілими соціальними групами, причому дуже часто на рівні підсвідомого; особисті оцінки і думки замінюються нав'язаними, в результаті формується ілюзорна свідомість, яка сприймає нав'язані категорії як власні думки. І все це примушує людину вчиняти конкретні дії.

Як пишуть Е. Аронсон та Е. Пратканіс [2], щодня нас буквально бомбардують безперервні потоки переконуючих повідомлень. Причому найчастіше на нас впливають не логічними аргументами, а маніпуляцією символами та нашими найглибшими людськими емоціями.

Свідоме та вміле маніпулювання впорядкованими звичками та уподобаннями мас є важливим складником демократичного суспільства. Як пише Е. Бернейс, «нами керують, нашу свідомість програмують, наші смаки нав'язують, наші ідеї нам пропонують – і все це роблять переважно люди, про яких ми ніколи й не чули. Таким є логічний результат організації нашого демократичного суспільства. …За допомогою свого рупору – засобів масової інформації – наші лідери передають нам різні судження та відомості з питань, що надходять на суд громадськості; від певного авторитету зі сфери етики, будь-то священик, популярний есеїст або просто популярна думка, ми отримуємо стандартний код соціальної взаємодії, згідно з яким найчастіше й діємо» [5. с. 4–5].

Розвиток соціуму, з погляду феномена інформації, – зміна фаз домінування силових, енергетичних та інформаційних способів управління зі зміною домінанти «мов управління». За словами Ж. Бодріяра, «більше не існує ані насильства, ані нагляду – одна лишень "інформація", таємна злостивість, ланцюгова реакція, повільна імплозія та просторові симулякри, в яких ще має місце ефект реального» [6, с. 47]. Для Ю. Н. Харарі інформація – це, перш за все, наратив, інструмент створення «інтерсуб'єктивних реальностей» (релігії, нації, грошей, законів). Саме здатність створювати фікції, ділитися ними і вірити в них дала змогу людині організувати масову кооперацію. У цьому контексті інформація є епістемологічним конструктом, що володіє колосальною прагматичною силою. Гегемонія впроваджується не через наказ, а через наратив [8].

Інформаційно-психологічний вплив складається з двох основних видів: спонукання та примусу. Спонукання об'єкта інформаційно-психологічного впливу

до здійснення будь-яких дій (зміни життєвої активності) – такий відкритий (для свідомості об'єкта) вплив, внаслідок якого у свідомості відбувається формування мотивації до здійснення певних вчинків. Основні способи формування мотивації в результаті відкритого інформаційно-психологічного впливу: переконання, роз'яснення, інформування, обговорення, погодження тощо.

Спонукання реалізується як у процесі суб'єкт-суб'єктної, так і в процесі об'єкт-суб'єктної взаємодії, і є основною рушійною силою процесу комунікації. Спонукання є основним відкритим методом управління як у міжособистісній взаємодії, так і у процесах взаємодії особи і суспільства, особистості і держави, держави й громадських організацій тощо.

Примус як вид інформаційно-психологічного впливу – такий вплив на свідомість об'єкта, внаслідок якого відбувається формування мотивації до обов'язкового вчинення певних вчинків всупереч власній волі або бажанню. Примус може бути відкритим та прихованим. До форм відкритого примусу належать – державний і суспільний примус, заснований на дії норм соціальної поведінки – моралі, норм, цінностей, моди тощо та юридично оформлених відносин між соціальними суб'єктами. До форм таємного примусу зараховують психологічні маніпуляції, дезінформування, агресивну пропаганду, технології антикризового управління тощо.

Інформація стає засобом програмування поведінки. Будь-яка інформація, впливаючи на людину, може створити у неї соціальну або психологічну установку, тобто неусвідомлену внутрішню готовність до певних дій. Цю особливість людської психіки ефективно використовують маніпулятори під час управління думкою громадськості. Сприяє маніпулюванню і той факт, що люди частіше схильні без питань сприймати інформацію, не намагаючись її проаналізувати. Люди бояться діяти, говорити і навіть думати всупереч суспільній думці, бояться поставити під сумнів загальноприйняті погляди та стереотипи, бояться, взагалі, критично мислити – тобто не зважуються на вчинення думкозлочину (за Дж. Орвелом). З іншого боку, вони цього і не хочуть – адже так більш комфортно жити, не беручи на себе ніякої відповідальності, перекладаючи її на суспільство, громадську думку, органи влади чи засоби масової інформації.

Список використаних джерел

1. Ackoff R. L., Emery F. E. On purposeful systems: An interdisciplinary analysis of individual and social behavior as a system of purposeful events. London: Tavistock Publications, 1972. 284 p.
2. Pratkanis A. R., Aronson E. Age of propaganda: The everyday use and abuse of persuasion (Rev. ed.). New York: W. H. Freeman: Henry Holt and Co, 2001. 416 p.
3. Schiller H. I. The Mind Managers. Boston: Beacon Press, 1973. 214 p.
4. Taleb N. N. Skin in the game. Hidden Asymmetries in Daily Life. New York, 2018. 304 p.

5. Бернейс Е. Пропаганда. Київ, 2021. 128 с.
6. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. Київ, 2004. 230 с.
7. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ, 1999. 301 с.
8. Харарі Ю. Н. Nexus – Коротка історія інформаційних мереж від кам'яного віку до ШІ. Київ, 2025. 637 с.

УДК 002.1:327

Алла Прилуцька, канд. філософ. наук, професор
Національний аерокосмічний університет
«Харківський аерокосмічний інститут», м. Харків

«МІЖНАРОДНА ДОКУМЕНТАЦІЯ» ЯК ДЕФІНІЦІЯ СУЧАСНОГО ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА: ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Анотація. У статті обґрунтовано доцільність введення до категоріального апарату сучасного документознавства дефініції «міжнародна документація». Проаналізовано сучасні тенденції розвитку міжнародної взаємодії, що зумовлюють формування нових документних потоків і потребують теоретичного осмислення. Визначено сутність міжнародної документації як сукупності документів, документних комплексів та інформаційно-комунікаційних систем, що забезпечують міжнародну діяльність. Окреслено основні бар'єри її розвитку, пов'язані з нормативно-методичними, технологічними та термінологічними чинниками. Доведено, що впровадження зазначеної дефініції сприятиме розвитку теорії документознавства, удосконаленню міжнародного документообігу та гармонізації документних практик.

Ключові слова: документознавство, міжнародна документація, міжнародний документообіг, документні ресурси, міжнародне співробітництво, стандартизація документації.

У сучасних умовах трансформації соціальних комунікацій суттєво зростає інтенсивність міжнародної взаємодії між державними інституціями, громадськими організаціями, науковими установами, закладами освіти, бізнес-структурами та культурними спільнотами. Розширюється практика реалізації спільних проєктів, грантових програм, гуманітарних ініціатив і мережевих форм співробітництва.

Зазначені тенденції зумовлюють появу нових документних потоків і специфічних процедур створення, погодження, обігу, зберігання та використання документів у міжнародному середовищі. У зв'язку з цим актуалізується питання введення до категоріального апарату сучасного документознавства дефініції «міжнародна документація», що дає змогу більш адекватно відобразити процеси документування міжнародної діяльності.

Дослідження міжнародної документації в українському документознавстві перебуває на етапі формування та ще не отримало комплексного теоретичного